

POSITION PAPER NVRD statiegeld op blik

Rol en positie NVRD

De NVRD is sinds 1907 de branchevereniging van alle publieke en gemeentelijke afvalbedrijven en hun aandeelhouders & opdrachtgevers: de gemeenten. Onze leden zijn verantwoordelijk voor het huishoudelijk afvalbeheer en het beheer van de openbare ruimte.

In de afgelopen 115 jaar zijn de publieke afvalbedrijven en gemeentelijke diensten uitgegroeid tot innovatieve bevoegde organisaties die inwoners zo slim mogelijk trachten te faciliteren bij het scheiden van afval en het doorgeleiden van de verschillende stromen aan uiteenlopende verwerkers. Onze leden kenmerken zich als organisaties die vanuit hun grote maatschappelijke verantwoordelijkheid willen bijdragen aan een circulaire samenleving.

Reflectie op het proces totstandkoming statiegeld op blik

De NVRD is al sinds jaar en dag groot voorstander van statiegeldsystemen omdat dit aantoonbaar bijdraagt aan betere inzameling (hogere resultaten), schonere inzameling en daarmee aan een hoogwaardigere recycling en een aantoonbare afname van zwerfafval. De NVRD is daarom blij met de invoering van statiegeld op blik per 31 december 2022.

Een statiegeldsysteem is een manier waarop producenten vorm kunnen geven aan uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). Vanuit de wettelijke zorgplicht voor gemeenten en de maatschappelijke belangen voor een circulaire economie is er op gemeentelijk niveau al een fijnmazige infrastructuur aanwezig om van afval via inzameling weer grondstoffen te maken. Een UPV heeft ingrijpende gevolgen voor die gemeentelijke infrastructuur. Daarom lijkt het ons niet meer dan logisch dat de gemeentelijke inzameling nauw betrokken worden bij de vormgeving van die UPV.

Specifiek voor het proces rondom de totstandkoming, besluitvorming en invulling van het voorstel over een statiegeldsysteem op blik, zijn wij als (gemeentelijke) inzamelaars formeel niet betrokken. Informeel heeft het Afvalfonds ons juli 2021 wel geïnformeerd over de intentie om blik buiten supermarkten in te zamelen. Naar aanleiding van een ledenpeiling hebben wij het Afvalfonds in september vervolgens schriftelijk geïnformeerd over de bezwaren en zorgen die gemeenten daartegen hadden. Deze bezwaren betroffen voornamelijk het gebruik van de openbare ruimte, het risico op toename zwerfafval en vandalisme. In december 2021 heeft de NVRD deze zorgen nogmaals openlijk kenbaar gemaakt toen het Afvalfonds de aanpak bekend maakte. Een aanpak waarin een significant deel van de innamepunten toch in de openbare ruimte werd gepland. Begin 2022 heeft het Afvalfonds enkele overleggen georganiseerd met stakeholders, waarbij ook de NVRD is uitgenodigd. Ook daar heeft de NVRD gemeld dat er gerede twijfels over het voorgestelde systeem waren bij onze achterban.

Het Afvalfonds heeft steeds in constructieve setting kennis genomen van deze bezwaren. Het is echter volgens de vigerende wet- en regelgeving voor producentenorganisaties niet noodzakelijk om de opvattingen van gemeentelijke inzamelaars mee te wegen in hun aanpak.

Die lastige uitgangspositie van gemeentelijke inzameling rondom de vormgeving, totstandkoming en uitvoering van UPV's is onlangs ook onderzocht door Universiteit Utrecht¹. In dit onderzoek wordt onder meer het volgende geconstateerd:

“Nationaalrechtelijk is niet geborgd dat de verantwoordelijkheden van alle bij de inzameling en verwerking van een afvalstroom betrokken partijen, waaronder gemeenten en hun reinigingsdiensten helder en transparant worden vastgelegd. {...} Het Nederlandse publiekrechtelijk stelsel over UPV legt de verantwoordelijkheden van de producenten en producentenorganisaties vast, maar bevat voor het overige geen omschrijving van de andere partijen die bij de uitvoering van de UPV regeling betrokken of daardoor geraakt worden en schrijft ook niet voor dat een dialoog met deze organisaties plaatsvindt. De vraag is of het Nederlandse recht daarmee voldoet aan de Europeesrechtelijke eisen.”

De NVRD adviseert daarom om in het vervolgproces in ieder geval de volgende twee punten mee te nemen:

1. Betrek bij de totstandkoming van UPV's en de uitvoering daarvan op een structurele manier de (gemeentelijke) inzamelaars als volwaardige partner aan de voorkant van het proces.
2. Neem als Rijksoverheid de regie bij de totstandkoming van afspraken over een UPV en de afspraken die worden gemaakt over vergoedingen.

Het volledige onderzoeksrapport van de Universiteit van Utrecht vindt u [hier](#). Verdere aanbevelingen en conclusies die de NVRD staan vermeld in onze [aanbiedingsbrief](#) aan de staatssecretaris van IenW.

Conclusie

De NVRD leden verwachten dat statiegeld innamepunten in de openbare ruimte leiden tot verrommeling en verloedering van diezelfde openbare ruimte. De ervaring leert nu al dat er op veel plekken in het land zwerfafval en bijplaatsingen van andere soorten afval kunnen ontstaan bij afvalinzamelpunten. Dit gebeurt vaak wanneer deze vol zitten, niet werken of wanneer bepaalde verpakkingen niet kunnen worden ingenomen. Het frequent legen en onderhouden van de innameapparaten gaat naar verwachting ook een toename van verkeersbewegingen opleveren, hetgeen zeker in drukke stadscentra tot overlast leidt.

De communicatie van CBL suggereert op termijn alsnog innamepunten in de openbare ruimte voor retourverpakkingen. Dat continueert onze zorgen op verrommeling en verloedering van de openbare ruimte. Een en ander raakt ook aan het grondeigendomsrecht van gemeenten. Om die reden heeft de NVRD voor gemeenten [deze handreiking](#) opgesteld.

Om te komen tot een statiegeldsysteem met voldoende draagvlak bij zowel producenten, consumenten als gemeenten, stellen wij voor dat gemeenten en gemeentelijke inzamelaars/reinigingsdiensten een formele rol aan tafel krijgen bij het ontwerpen van een nieuw systeem. Het uitgangspunt voor een nieuw systeem is wat ons betreft dat de innamepunten op private gronden en bij voorkeur binnen de sociale controle van een binnenruimte geplaatst worden.

¹ Backes, C., Boeve, M. (2022) Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid: rol en verantwoordelijkheden gemeenten en inzamelingsorganisaties in relatie tot producenten